

## บทที่ ๔

### การอ้างอิงและการเขียนเอกสารอ้างอิงหรือบรรณานุกรม

เนื้อหาของบทนี้มี ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ว่าด้วยการทำเชิงอรรถ (Footnote) การทำบรรณานุกรม (Bibliography) และการทำภาคผนวก

ในการอ้างอิง ให้พิมพ์ตำแหน่งทางวิชาการของนักวิชาการที่นำมาอ้างอิงด้วย ส่วนบรรณานุกรม ให้เรียงตามลำดับอักษร โดยพิมพ์ตำแหน่งทางวิชาการ หลังชื่อ และนามสกุล

#### ๔.๑ เชิงอรรถ (Footnote)

วิธีอ้างอิงให้ใช้ระบบเชิงอรรถ ได้แก่ ข้อความที่พิมพ์ไว้ที่ส่วนล่างของหน้ากระดาษ เพื่ออธิบายที่มาของแหล่งค้นคว้าหรือข้อมูลเป็นเรื่องที่มีหลักฐานอ้างอิงได้ หรืออธิบายข้อความเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อเรื่องบางตอน

##### ๔.๑.๑ การพิมพ์เชิงอรรถ

ให้พิมพ์เชิงอรรถไว้ที่ส่วนล่างของแต่ละหน้าที่จะอ้างอิง และให้แยกจากเนื้อเรื่อง วิธีการพิมพ์เชิงอรรถ ให้เข้าไปที่รายการ “อ้างอิง” หรือ “References” แล้วคลิกเลือก อ้างอิง – เชิงอรรถ หรือ Insert Footnote จากโปรแกรมของ Microsoft Word โดยใช้ขนาดตัวอักษร ๑๔ พ้อยท์และให้พิมพ์บรรทัดแรกย่อหน้าเข้ามาจากขอบซ้ายของกระดาษ ๑.๗๕ ซม. (เช่นเดียวกันกับการย่อหน้า) หากข้อความยาวเกิน ๑ บรรทัด บรรทัดต่อมาให้พิมพ์ชิดขอบซ้ายมือทุกบรรทัดจนจบรายการนั้น และให้บรรทัดสุดท้ายของข้อความในเชิงอรรถอยู่ห่างจากขอบกระดาษด้านล่าง ๑ นิ้ว

การลงเลขเชิงอรรถ ให้ลงท้ายข้อความที่อ้างอิง หรือที่สรุปมา

#### ตัวอย่างการพิมพ์เชิงอรรถ

ตามหลักกิจในอริยสัจ หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อทุกข์ ได้แก่ ปริณญา คือ การกำหนดรู้หรือ ทำความเข้าใจ หมายความว่าเรื่องทุกข์นี้บุคคลมีหน้าที่เกี่ยวข้องเพียงแค่กำหนดรู้หรือทำความเข้าใจเท่านั้น การปฏิบัติต่อทุกข์โดยถูกต้องตามหลักในอริยสัจนี้ เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งแต่เป็นเรื่องที่มักถูกมองข้ามไป พุทธธรรมสอนให้ปฏิบัติต่อทุกข์ด้วยการศึกษาให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร ให้รู้จักทุกข์<sup>๑</sup>

ย่อหน้าเข้ามาจากขอบซ้ายของกระดาษ ๑.๗๕ ซม. เท่ากับย่อหน้าในส่วนของเนื้อหา

<sup>๑</sup> พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓.

#### ๔.๑.๒ การเรียงลำดับเลขของเชิงอรรถ

ให้นับ ๑ ใหม่ทุกบท โดยแต่ละบท เริ่มนับตั้งแต่ ๑ ต่อเนื่องกันไปจนจบบท โดยไม่ต้องแยกเป็นเชิงอรรถของหนังสือภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ

รูปแบบการลงเชิงอรรถนั้น แตกต่างกันไปตามชนิดของหลักฐานของการอ้างอิง เช่น หนังสือ บทความในหนังสือ บทความในวารสาร บทความในหนังสือพิมพ์ ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ เอกสารที่ยังไม่ตีพิมพ์ และการสัมภาษณ์ ในการพิมพ์เชิงอรรถนั้น สำหรับหนังสือที่อ้างถึงเป็นครั้งแรก ในแต่ละบท ให้ลงรายการอย่างสมบูรณ์ ตามแบบอย่างเอกสารประเภทต่าง ๆ ดังนี้

#### รูปแบบการลงเชิงอรรถในแต่ละประเภท

##### ๑) คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า และให้วงเล็บ คำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี หรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย

##### ตัวอย่าง

๑ พุ.ชา. (บาลี) ๒๗/๘๗/๕๓, พุ.ชา. (ไทย) ๒๗/๘๗/๘๗.

การอ้างพระไตรปิฎก ถ้าเขียนแบบสรุปข้อความจากพระไตรปิฎก ซึ่งเมื่อเปิดพระไตรปิฎกที่อ้างอิง จะไม่พบข้อความที่เป็นคำสรุป ให้เขียนคำว่า “ดูรายละเอียดใน...” แล้วต่อด้วยคัมภีร์

##### ตัวอย่าง

มีภิกษุสร้างกุฏิด้วยตนเองบ้าง<sup>๑</sup> แต่เนื่องจากภิกษุผู้สร้างกุฏิเองไปขออุปการะการสร้างจากชาวบ้าน การสร้างเองจึงต้องมีข้อจำกัด<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup>ดูรายละเอียดใน วิ.มหา. (บาลี) ๑/๘๔-๘๖/๕๕-๕๗, วิ.มหา. (ไทย) ๑/๘๔-๘๖/๗๔-๗๕.

<sup>๒</sup>ดูรายละเอียดใน วิ.มหา. (บาลี) ๑/๓๔๒-๓๗๘/๒๕๗-๒๘๔, วิ.มหา. (ไทย) ๑/๓๔๒-๓๗๘/๓๗๘-๔๑๐.

การอ้างพระไตรปิฎกที่เป็นข้อธรรมซึ่งมีเฉพาะหัวข้อ แล้วมีคำอธิบายในหนังสืออื่น อันเป็นความเห็นของผู้เรียบเรียงหนังสือ ซึ่งเมื่อดูพระไตรปิฎกที่อ้าง จะพบแต่ข้อธรรมเนื้อหาสั้น ๆ เช่น พจนานุกรมให้อ้างอิงเป็น ๒ ช่วง คือ อ้างช่วงข้อธรรมตอนหนึ่ง อ้างช่วงคำอธิบายตอนหนึ่ง

#### ตัวอย่าง

พรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา<sup>๑</sup> พรหมวิหาร คือธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ เป็นธรรมประจำใจและปฏิบัติตนต่อเพื่อนมนุษย์โดยชอบ

เมตตา ความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า

กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์

มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้น

อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่ลำเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉย สงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับความรับผิดชอบของตน<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup> อ.ปญจก. (บาลี) ๒๒/๑๙๒/๒๕๒.

<sup>๒</sup>พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๒๔.

## ๒) หนังสือ

### ๒.๑) หนังสือทั่วไป (General Books)

ผู้แต่ง, ชื่อเรื่อง, ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี) หรือ เล่มที่ (ถ้ามีหลายเล่ม), พิมพ์ครั้งที่ (กรณีพิมพ์มากกว่า ๑ ครั้ง), (สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, ปีที่พิมพ์), หน้าหรือจำนวนหน้าที่อ้างถึง.

Author, Title, Edition or ed., (Place: Publisher, Year), page (s).

## ตัวอย่าง

<sup>๑</sup> พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **ทิศทางการศึกษาไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๔-๕.

<sup>๒</sup> มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, **ความเชื่อและศาสนาในสังคมไทย หน่วยที่ ๑-๗**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕), หน้า ๑๗-๒๓.

<sup>๓</sup> Phramedhidhammaphorn (Prayoon Dhammacitto), **An Ancient Greek Philosophy**, (Bangkok: The Council of Graduate School's Monk Students, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2532 B.E./1989), pp. 38-45.

<sup>๔</sup> Walpola Rahula, **What the Buddha Taught**, (New York: Grove Press, 1962), p. 69.

หากการอ้างอิงนั้น เป็นการนำข้อความจากดัชนีพนธ์ วิทยานิพนธ์ของผู้อื่นมาใช้ ให้ใช้คำว่า “อ้างอิงใน...”

## ตัวอย่าง

วินัยบัญญัติมีเป็นจำนวนมาก สมัยแรก ๆ ยังไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร พระสาวกได้ท่องจำกันมา ผู้ที่เชี่ยวชาญพระวินัย ก็ทรงจำพระวินัย ผู้ที่เชี่ยวชาญพระสูตร ก็ทรงจำพระสูตร ผู้ที่เชี่ยวชาญพระอภิธรรม ก็ทรงจำพระอภิธรรม ภิกษุและภิกษุณีผู้ทรงจำพระวินัย เชี่ยวชาญทางด้านพระวินัย เรียกว่า พระวินัยธร หมายถึง ผู้รู้และเชี่ยวชาญทางพระวินัยโดยท่องจำไว้ได้<sup>๒</sup>

<sup>๒</sup>T.W. Rhys Davids and William Stede, **Pali English Dictionary**, (Delhi: Motilal Banarsidass, 1977), p. 23, อ้างใน แม่ชีกฤษณา รักษาโณม, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทของพระวินัยธรในพระวินัยปิฎก: กรณีศึกษาพระอุบาลีและพระปฎาจารย์เถรี”, **ดัชนีพนธ์ วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๓.

การอ้างหนังสือทั่วไป ถ้าเขียนแบบสรุปความจากหนังสืออื่น ให้อ้างอิงอย่างอ้างสรุปพระไตรปิฎกที่กล่าวข้างต้น คือ ใช้คำว่า “ดูรายละเอียดใน...”

## ๒.๒) หนังสือแปล (Translated Books)

## รูปแบบ

ผู้แต่ง, **ชื่อเรื่อง**, แปลโดย ชื่อผู้แปล, ชื่อชุดและลำดับที่ (ถ้ามี) หรือ เล่มที่ (ถ้ามีหลายเล่มจบ), พิมพ์ครั้งที่ (ในกรณีพิมพ์มากกว่า ๑ ครั้ง), (สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, ปีที่พิมพ์), หน้าหรือจำนวนหน้าที่อ้างถึง.

Author, **Title**, tr. by Translator, ed., (Place: Publisher, Year), page (s).

## ตัวอย่าง

<sup>๑</sup> พระ ดร.ดั่งลิ้ว ราหุล, **พระพุทธเจ้าสอนอะไร**, แปลโดย รศ.ชูศักดิ์ ทิพย์เกษรและคณะ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๗๗.

<sup>๒</sup> Piyadassi Thera, **Buddhism - The Immoral Teaching**, tr. by Chinavudh Sunthornsima, 17<sup>th</sup> Edition, (Bangkok: Ruankaew Press, 2532/1989), pp. 31-32.

## ๓) บทความ

### ๓.๑) บทความจากหนังสือรวมบทความ (Articles from the Books Edited)

#### รูปแบบ

ผู้เขียน, “ชื่อบทความ”, ใน **ชื่อเรื่อง**, รวบรวมโดย ชื่อผู้รวบรวม, ชื่อชุด (ถ้ามี) หรือ เล่มที่ (กรณีมีหลายเล่มจบ), พิมพ์ครั้งที่ (กรณีที่พิมพ์มากกว่า ๑ ครั้ง), (สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, ปีที่พิมพ์): หน้าหรือจำนวนหน้าที่อ้างอิง (ใส่เฉพาะเลขหน้า).

Author, “Name of Article”, **Title**, Name of the Editor (ed), (Place: Publisher, Year): page (s).

#### ตัวอย่าง

<sup>๑</sup> พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “โรงเรียนวิถีพุทธเพื่อสังคมไทย”, ใน **รวมบทความทางวิชาการพระพุทธศาสนา**, รวบรวมจัดพิมพ์โดย พระศรีธวัชเมธี (ขณะ ป.ธ.๙), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘): ๖๒.

<sup>๒</sup> W.T.Stace, “Survival after death”, **Philosophical issue**, ed. by James Rachels, (London : Harper & Row Publishers, 1972): 87-91.

### ๓.๒) บทความในวารสาร (Articles in the Journals)

#### รูปแบบ

ผู้เขียน, “ชื่อบทความ”, **ชื่อวารสาร**, เล่มที่หรือปีที่ (เดือน ปี): เลขหน้า (ใส่เฉพาะตัวเลข).

Author, “Title of Article”, **Name of Journal**, Volume Number (month, year): page (s) (number only).

#### ตัวอย่าง

<sup>๑</sup> อธิวิทย์ ลักษณะกิจ, “ปรัชญาศาสนา”, **พุทธจักร**, ปีที่ ๔๓ ฉบับที่ ๒ (มกราคม ๒๕๓๓): ๒๖-๒๙.

<sup>๒</sup> K.N., Jayatileke, “The Buddhist Theory of Causality”, **The Maha Bodhi**, Vol. 77 No.1: 10-15.

### ๓.๓) บทความในหนังสือพิมพ์ (Columns in the Newspaper)

#### รูปแบบ

ผู้เขียน, “ชื่อบทความ”, ชื่อหนังสือพิมพ์, (วัน เดือน ปี): เลขหน้า (ใส่เฉพาะตัวเลข).

Authors, “Title of Column”, Name of Newspaper, (day/ month/ year):  
page (s) (number only).

#### ตัวอย่าง

- ๑ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), “สงครามकुเวต”, สยามรัฐ, (๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๓): ๒.  
๒ Sommart Noimarerng, “Buddhist to Protest Changes in Curriculum”, The Nation, (2 September 1990): A 2.

### ๓.๔) บทความในสารานุกรม (Articles in the Encyclopedia)

#### รูปแบบ

ผู้เขียน, “ชื่อบทความ”, ชื่อสารานุกรม, เล่มที่ (ปีที่พิมพ์): เลขหน้า (ใส่เฉพาะตัวเลข).

Author, “Title of Article”, Name of Encyclopaedia, Volume Number (Year of Publication): page (s) (number only).

#### ตัวอย่าง

- ๑ เกษม บุญศรี, “พุทธวงศ์”, สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ๒๑ (๒๕๒๕-๓๐): ๑๓๓๕-๑๓๔๒๓.  
๒ Charles Landesman, Jr., “Consciousness”, The Encyclopedia of Philosophy, Vol. 2 (1967): 191-195.

### ๓.๕) บทวิจารณ์หนังสือ (The Critic of Books)

#### รูปแบบ

ผู้เขียนบทวิจารณ์, “วิจารณ์เรื่อง”, ชื่อหนังสือที่วิจารณ์, โดยผู้แต่งหนังสือที่วิจารณ์, ในชื่อวารสาร, ปีที่หรือเล่มที่ (เดือน ปี): เลขหน้า (ใส่เฉพาะตัวเลข).

Author of the Critics, “Title of Criticized Book”, written by the Name of Author of criticized books, Name of Journal, Volume Number (month, year): page (s) (number only).

#### ตัวอย่าง

- ๑ พระมหาอินฺสโร จินฺตปาณฺโณ, “วิเคราะห์พระเทพเวที กรณีสันติอโศก”, โดย ว. ชัยภัก, ใน พุทธจักร, ปีที่ ๔๔ เล่มที่ ๔ (เมษายน ๒๕๓๓): ๒๔-๒๖.  
๒ Peter Harvey, “The Five Aggregates: Understanding Theravada Psychology and Soteriology”, by Mathieu Boisvert, Journal of Buddhist Ethics, Vol.3 (1996): 91-97.

#### ๔) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์ (Dissertation/Thesis)

##### รูปแบบ

ชื่อผู้วิจัย, “ชื่อดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์”, ระดับของดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์, (สาขาวิชา หรือ คณะ หรือ บัณฑิตวิทยาลัย: ชื่อสถาบัน, ปีที่สำเร็จ), หน้า.

Name of Researcher, “Title of Thesis”, Level of Thesis, (Faculty or Department or Graduate School: Name of University which is a Copyright-holder of the Thesis, Year of Graduation/Publication), page (s).

Or

Name of Researcher, Title of Thesis, (Place: Name of Faculty or Department and University which is a Copyright-holder of the Thesis, Year of Graduation/Publication, page (s).

##### ตัวอย่าง

<sup>๑</sup> พระครูประคุณสรกิจ (สุชาติ ชีโนโรโส), “การศึกษาวิธีการสอนวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวทางของสำนักวิปัสสนาเวกอาศรม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๓๐.

<sup>๒</sup> Phramaha Apinyawat Phosan, “A Comparative Study of Woman’s Socio-familial Life-ways in Vedic Hinduism and Theravāda Buddhism”, (Madras: Ph.D. Thesis of the Department of Philosophy, University of Madras, 2001), p. 30.

#### ๕) รายงานวิจัย

##### รูปแบบ

ชื่อผู้วิจัย (และคณะ), “ชื่อหัวข้อรายงานการวิจัย”, รายงานวิจัย, (ชื่อแผนกวิชาหรือคณะและมหาวิทยาลัย หรือ ส่วนงานอื่น ๆ , ปีที่พิมพ์), หน้า.

##### ตัวอย่าง

นายมนัส ภาคภูมิ, “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน”, รายงานวิจัย, (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐), หน้า ๑๐.

## ๖) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์ (Other Unprinted Documents)

ให้ใช้รูปแบบเหมือนการลงเชิงอรรถ ยกเว้นชื่อเรื่องใส่ไว้ในเครื่องหมายอัฒประกาศ และระบุลักษณะของเอกสารนั้น เช่น อัดสำเนา หรือ Mimeographed พิมพ์ดีด หรือ Typewriter แล้วแต่กรณี ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บตอนสุดท้ายของรายการ

### ตัวอย่าง

<sup>๑</sup> พระมหาสมชัย กุสลจิตโต, “ทัศนะเรื่องจิตในพระพุทธปรัชญา”, (กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓). (อัดสำเนา).

<sup>๒</sup> P. Prayoon Dhammacitto (Mererk), “Buddhism and World Peace”, Paper Presented at the 16<sup>th</sup> General Conference of the World Fellowship of Buddhists, (Los Angeles: November 19-26, 1988). (Mimeographed).

## ๗) สัมภาษณ์ (Interviews)

### รูปแบบ

สัมภาษณ์ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ปี (ที่สัมภาษณ์).

Interview with the name of one who gives an interview, position (if any), day, month, year.

### ตัวอย่าง

<sup>๑</sup> สัมภาษณ์ พระธรรมโกศาจารย์, ศ.ดร. อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐.

<sup>๒</sup> Interview with Prof. Dr. Phra Dharmakosajarn Rector of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 16 July 2007.

### ๔.๑.๓ การลงเชิงอรรถ เมื่ออ้างถึงเอกสารซ้ำ

ในกรณีที่มีการอ้างเอกสารเรื่องเดียวกันซ้ำอีก ให้ลงรายการดังต่อไปนี้

การอ้างเอกสารเชิงอรรถโดยไม่มีเอกสารอื่นมาคั่น ซึ่งเป็นการอ้างถึงเอกสารเรื่องเดียวกัน แต่ต่างหน้ากัน ให้ใช้คำว่า **เรื่องเดียวกัน** สำหรับภาษาไทย และใช้คำว่า **Ibid.** สำหรับภาษาอังกฤษ พร้อมลงเลขหน้าหรือจำนวนหน้ากำกับด้วย เช่น เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๓. หรือ Ibid., p. 13. หรือ Ibid., pp. 5-20. ถ้าต้องการอ้างซ้ำข้อความที่ได้อ้างแล้วโดยไม่มีเอกสารอื่นมาคั่น (หมายถึง เป็นเอกสารเรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน ให้ใช้คำว่า **อ้างแล้ว** หรือ **Loc.cit.**

การอ้างถึงเอกสารเรื่องเดียวกันหรือข้อความเดียวกันซ้ำอีก **โดยมีเอกสารอื่นมาคั่น** ให้ลงรายการอย่างย่อ คือ ลงชื่อผู้แต่งและชื่อเรื่อง ส่วนรายการเกี่ยวกับสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์ ให้ตัดออก และให้เติมเลขหน้าต่อจากชื่อเรื่องกำกับด้วย เช่น

<sup>๑</sup> พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต), **ปรัชญากรีกโบราณ**, หน้า ๑๕-๒๐.

หรือ

<sup>๑</sup> PhraMedhidhammaphorn (Prayoon Dhammacitto), **An Ancient Greek Philosophy**, pp. 15-20.



ในกรณีที่ชื่อเรื่องยาวเกินหนึ่งบรรทัดแล้วอ้างถึงหลายครั้ง ให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้เขียนที่จะย่อชื่อเรื่องให้สั้นลง แต่จะต้องไม่ให้เสียใจความสำคัญ และใช้รูปแบบเดียวกันทั้งเล่ม

#### ตัวอย่างเชิงอรรถภาษาไทย

- <sup>๑</sup> พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), *กรรมตามนัยแห่งพุทธธรรม*, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๒๙), หน้า ๒๗.
- <sup>๒</sup> พุทธทาสภิกขุ, *อิทัปปัจจยตา (ฉบับย่อ)*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, ๒๕๓๓), หน้า ๑๒๔.
- <sup>๓</sup> วิทย์ วิศทเวทย์, *ความคิดเรื่องอนัตตาในพระสูตร*, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘), หน้า ๒๐.
- <sup>๔</sup> พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), *กรรมตามนัยแห่งพุทธธรรม*, หน้า ๓๑.
- <sup>๕</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๕. (หมายถึง เรื่องกรรมตามนัยแห่งพุทธธรรม หน้า ๓๕)
- <sup>๖</sup> อ้างแล้ว. (หมายถึง เรื่องกรรมตามนัยแห่งพุทธธรรม หน้า ๓๕)

#### ตัวอย่างเชิงอรรถภาษาอังกฤษ

- <sup>1</sup> P. Prayoon Mererk, *Selflessness in Sartres Existentialism and Early Buddhism*, (Bangkok : Mahachulalongkorn Buddhist University, 1988), p. 93.
- <sup>2</sup> Chinda Chandrkaew, *Nibbana the Ultimate Truth of Buddhism*, (Bangkok: Mahachulalongkorn Buddhist University, 1979), p. 88.
- <sup>3</sup> P. Prayoon Mererk, *Selflessness in Sartres Existentialism and Early Buddhism*, p.102.
- <sup>4</sup> Ibid., p. 99.
- <sup>5</sup> Loc.cit.

#### ตัวอย่างการพิมพ์อัญประกาศสั้น ๆ และเชิงอรรถ

กล่าวโดยย่อจริยธรรมหรือการรู้จักถือเอาประโยชน์จากหลักอนิจจามี ๒ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง เมื่อประสบความเปลี่ยนแปลงที่ไม่ปรารถนา ก็บรรเทาหรือกำจัดทุกข์ได้ เมื่อประสบความเปลี่ยนแปลงที่พึงใจ ก็ไม่หลงใหลมัวเมา เพราะรู้เท่าทันกฎธรรมดา ขั้นตอนที่สอง เร่งชวนขวนขวายทำกิจที่ควรทำต่อไปให้ดีที่สุดและทำด้วยจิตใจที่เป็นอิสระ เพราะรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่ใช่เป็นไปเองหรือเลื่อนลอย หรือตามความปรารถนาของเรา ผู้ที่เห็นว่าสิ่งทั้งหลาย ไม่ยั่งยืนย่อมเปลี่ยนแปลงไป จะทำอะไรไปทำไม และปล่อยชีวิตให้เลื่อนลอย ปล่อยอะไร ๆ ไปตามเรื่อง แสดงถึงความเข้าใจผิดและปฏิบัติผิดต่อหลักอนิจจตา ขัดกับพุทธโอวาทที่เป็นปัจฉิมวาจาว่า “สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดาเธอทั้งหลาย จงทำหน้าที่ให้สำเร็จด้วยความไม่ประมาทเถิด”<sup>๑</sup>

<sup>๑</sup> ที.ม. (บาลี) ๑๐/๒๑๘/๑๖๖, ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๘/๑๖๖.

#### ๔.๑.๕ เชิงอรรถประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ แหล่งสารสนเทศที่บันทึกอยู่ในสื่อที่คอมพิวเตอร์อ่านได้ เช่น แผ่นดิสเก็ต ซีดี-รอม ฐานข้อมูลต่าง ๆ ในระบบสายตรง (Online) อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

การลงรายการบรรณานุกรมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้ใช้ข้อกำหนดเดียวกันกับการลงรายการบรรณานุกรมของหนังสือและวัสดุอ้างอิงประเภทต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่อาจจะเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะที่ต้องการลงรายการแตกต่างออกไปเช่น

##### ๑) แผ่นดิสเก็ต และซีดี-รอมที่เป็นผลงานเดี่ยว

ผู้แต่ง, ชื่อเรื่อง, [ประเภทของสื่อ], สถานที่ผลิต: ชื่อแหล่งผลิต, ปีที่ผลิต.

ตัวอย่าง

ปราณี แสนทวีสุข, การแสดงพื้นบ้านไทย, [ซีดี-รอม], กรุงเทพมหานคร: ไทยอินฟอร์เมชันพับลิช-  
อิงซิสเต็ม, ๒๕๔๐.

##### ๒) สารสังเขปนซีดี-รอม

ผู้แต่ง, ชื่อเรื่อง, [ประเภทของสื่อ], สารสังเขปจาก: ชื่อฐานข้อมูล/ชื่อแฟ้มข้อมูล/  
หมายเลขข้อมูล (ถ้ามี),ปีที่ผลิต.

ตัวอย่าง

ปราณี แสนทวีสุข, การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหาร  
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง,[ซีดี-รอม], สารสังเขปจาก: ฐานข้อมูลดัชนีพนธ์  
วิทยานิพนธ์ไทย (๒๕๔๖) แผ่นที่ ๒, ๒๕๔๗.

##### ๓) บทความ/สารสังเขปออนไลน์

ผู้แต่ง, ชื่อเรื่อง, [ประเภทของสื่อ], แหล่งที่มา: ชื่อแหล่งข้อมูล [วัน เดือน ปี ที่เข้าถึง  
ข้อมูล]. (ใส่เฉพาะวัน เดือน ปี)

ตัวอย่าง

วิทยากร เชียงกุล, คิดถูกทำถูก: ปฏิรูปการสื่อสารและสื่อสารมวลชน, [ออนไลน์],  
แหล่งที่มา:<http://www.rsu.ac.th/thai/Opinion-think-default.html> [๑ ก.ค.๒๕๕๓].

##### (๔) บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง, (วัน เดือน ปี), “ชื่อบทความ”, ชื่อวารสาร, [ประเภทของสื่อ], ปีที่ (ฉบับที่): เลข  
หน้าหรือความยาวของเนื้อเรื่อง, แหล่งที่มา: ชื่อแหล่งข้อมูล [วัน เดือน ปี ที่เข้าถึงข้อมูล].(ใส่เฉพาะ  
วัน เดือน ปี)

## ตัวอย่าง

ปราณี แสนสุข, (2 มี.ค. 44), “การจัดองค์กรเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมองค์กร”, KU Electronic Magazine, [ออนไลน์], 3 (2): 7 ย่อหน้า, แหล่งที่มา: <http://www.ku.ac.th/e-magazine/march44/it/organize.html> [2 มีนาคม 2546].

### ๕) บทความในหนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง, (วัน เดือน ปี), “ชื่อบทความ”, ชื่อหนังสือพิมพ์, [ประเภทของสื่อ], ปีที่ (ฉบับที่): เลขหน้าหรือความยาวของเนื้อเรื่อง, แหล่งที่มา: ชื่อแหล่งข้อมูล [วัน เดือน ปี ที่เข้าถึงข้อมูล]. (ใส่เฉพาะวัน เดือน ปี)

## ตัวอย่าง

ลม เปลี่ยนทิศ, (๑๙ ธ.ค. ๔๘), “หมายเหตุประเทศไทย: สังคมไทยกำลังป่วยหนัก”, ไทยรัฐ, [ออนไลน์], ๑๒ ย่อหน้า, แหล่งที่มา: [http://www.thairath.co.th/thairath1/2548/column/remark/dec/19\\_12\\_48.php](http://www.thairath.co.th/thairath1/2548/column/remark/dec/19_12_48.php) [๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๘].

### ๖) ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้ส่ง (ที่อยู่ทางอีเมล) เรื่องที่ส่ง, ผู้รับหรือ e-mail to ชื่อผู้รับ (ที่อยู่ทางอีเมล), (วัน เดือน ปี). (ใส่เฉพาะวัน เดือน ปี)

## ตัวอย่าง

วรุฒิ อรุณ (woot\_rmut@hotmail.com), ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์, ผู้รับ  
พนิตนันต์ อุดมทรัพย์ (panitnan@yahoo.com), (๕ ส.ค.๕๑).

## ๔.๒ การทำบรรณานุกรม:

**บรรณานุกรม (Bibliography)** หมายถึง บัญชีรายชื่อหนังสือที่ใช้ประกอบการค้นคว้า หรือบัญชีรายชื่อหนังสือในหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ยุคใดยุคหนึ่ง หรือ ของผู้เขียนคนใดคนหนึ่ง มักมีรายละเอียดหรือบทวิจารณ์สั้น ๆ ประกอบ โดยให้พิมพ์คำว่า **บรรณานุกรม** ไว้ตรงกลางบรรทัดบนสุดของหน้าแรกของบรรณานุกรม โดยพิมพ์ห่างจากขอบบน ๑.๕ นิ้ว (๓.๘๑ ซม.) ต่อจากนั้น ให้เว้นระยะห่างระหว่างบรรทัด โดยกำหนดที่ก่อนหน้าไว้ที่ ๑๒ พอยท์ แล้วพิมพ์โดยแยกตามประเภทของเอกสารดังต่อไปนี้

- คัมภีร์พระไตรปิฎก
- หนังสือทั่วไป
- หนังสือแปล
- บทความต่าง ๆ (บทความในวารสาร หนังสือพิมพ์ สารานุกรม หนังสือรวมบทความ และบทวิจารณ์หนังสือ)
- เอกสารอื่น ๆ (ดัชนีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย รายงานการประชุมทางวิชาการ จุลสารเอกสารอัดสำเนา และเอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์)
- สัมภาษณ์
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ให้พิมพ์บรรณานุกรมหรือเอกสารอ้างอิงในแต่ละประเภท โดยแยกประเภทหนังสือเป็นข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ และพิมพ์แยกตามประเภทดังกล่าวข้างต้น โดยจัดเรียงบรรณานุกรมหรือเอกสารอ้างอิงในแต่ละประเภท ตามลำดับอักษรของชื่อผู้แต่งหรือชื่อเรื่อง (กรณีที่ไม่มีปรากฏนามผู้แต่ง)

ในกรณีที่ไม่มีเอกสารอ้างอิงจำนวนไม่มาก จะใช้วิธีเรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้แต่งหรือชื่อเรื่องโดยไม่แยกประเภทเอกสารได้

ถ้ามีบรรณานุกรมภาษาต่างประเทศด้วย ให้พิมพ์แยกต่างหากจากภาษาไทย โดยถือหลักเช่นเดียวกันกับบรรณานุกรมภาษาไทย คือ แยกประเภทและเรียงลำดับอักษรชื่อของผู้แต่ง ในกรณีที่ไม่มีจำนวนไม่มากจะไม่แยกประเภทก็ได้

การพิมพ์บรรณานุกรมให้เริ่มพิมพ์แต่ละรายการ โดยพิมพ์ชิตขอบกระดาษด้านซ้าย ถ้ารายการใดไม่จบลงใน ๑ บรรทัด ให้พิมพ์ในบรรทัดต่อมาโดยย่อหน้า ๘ ช่วงตัวอักษร เริ่มพิมพ์อักษรตัวที่ ๙ จนกว่าจะจบรายการนั้น ๆ

## ตัวอย่าง

### ๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ (คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาภาษาบาลีและภาษาไทย)

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ (หนังสือ และ/หรือ บทความในหนังสือ ดุษฎีนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ บทความ และ/หรือ บทความในวารสาร, หนังสือพิมพ์, สารานุกรม และเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งจุลสาร, เอกสารอัดสำเนาต่าง ๆ และการสัมภาษณ์)

### ๒. ภาษาอังกฤษ

A. Primary Sources

B. Secondary Sources

} ใช้หลักการเดียวกับภาษาไทย

หมายเหตุ: รายละเอียดการอ้างอิงแต่ละประเภท ให้ทำตามแบบที่จะนำเสนอต่อไป

## รูปแบบการทําบรรณานุกรม

โดยหลักการของรูปแบบบรรณานุกรมนั้น จะลัดตามรูปแบบการลงเชิงบรรณ เพียงเปลี่ยนเครื่องหมาย (,) ทั้งหมดเป็น (.) ยกเว้น หน้าปี ให้คงเครื่องหมาย (,) ไว้เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ให้ลงบรรณานุกรมหรือเอกสารอ้างอิง ตามรูปแบบซึ่งกำหนดไว้ตามประเภทของเอกสารดังนี้

### ๑) คัมภีร์พระไตรปิฎกและหนังสือทั่วไป

#### รูปแบบ

ผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. ชื่อชุดหนังสือและลำดับที่ (ถ้ามี) และ/หรือ จำนวนเล่ม (ถ้ามีหลายเล่มจบ). พิมพ์ครั้งที่ (ถ้าพิมพ์มากกว่า ๑ ครั้ง). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, ปีที่พิมพ์.

#### ตัวอย่างภาษาไทย

พระราชวรมณี (ประยูรธ ปยุตโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.  
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

#### ตัวอย่างภาษาอังกฤษ

Phramaha Prayoon Mererk. *Selflessness in Sartes Existentialism and Early Buddhism*. Bangkok: Mahachulalongkorn Buddhist University Press, 1988.  
Rahula, Walpola. *What the Buddha Taught*. New York: Grove Press, 1963.

**หมายเหตุ:**

บรรณานุกรมในหนังสือภาษาไทย ให้เรียงชื่อ ตามด้วยนามสกุล และ/หรือ ฐานันดรศักดิ์ และ/หรือ ตำแหน่งวิชาการ ของผู้แต่ง (ถ้ามี) เช่น คีฤทธิ ปรามาช, ม.ร.ว., สมภาร พรหมทา, ศ.ดร. ฯลฯ ส่วนบรรณานุกรมในหนังสือภาษาอังกฤษ ให้เรียงนามสกุลขึ้นก่อน แล้วตามด้วยชื่อของผู้แต่ง เช่น Rahula, Walpola. ในกรณีที่ผู้แต่งเป็นพระภิกษุ ให้พิมพ์ชื่อ – ฉายา ตามจริง เช่น พระมหาธวัช จิตตปาโล หากมีสมณศักดิ์ ให้ใส่สมณศักดิ์ตามชื่อท่าน โดยไม่ต้องแยกคำว่า พระมหา/พระ ออก ตามด้วยชื่อ-ฉายาในวงเล็บ เช่น พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร มีฤกษ์) พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) หากมีตำแหน่งทางวิชาการ ให้นำมาต่อท้ายชื่อ เช่น พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปัญโญ), ศ.ดร.

**๒) หนังสือแปล****รูปแบบ**

ผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. แปลโดย ชื่อผู้แปล. พิมพ์ครั้งที่ (ถ้าพิมพ์มากกว่า ๑ ครั้ง). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์, ปีที่พิมพ์.

**ตัวอย่าง**

พระดิลกวิธ ราชกุล, ดร. พระพุทธเจ้าสอนอะไร. แปลโดย รศ.ชูศักดิ์ ทิพย์เกสรและคณะ. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.  
Kant, Immanuel. *Critique of Pure Reason*. tr. by Narman Kemp Smith. London: The Macmillan Press, 1978.

**๓) บทความ****๓.๑) บทความในวารสาร****รูปแบบ**

ผู้เขียน. “ชื่อบทความ”. ชื่อวารสาร. ปีที่ ฉบับที่ (เดือน ปี): เลขหน้า (ใส่เฉพาะเลขหน้า).

**ตัวอย่าง**

ธีรวิทย์ ลักษณะกิจ. “ปรัชญาศาสนา”. *พุทธจักร*. ปีที่ ๔๓ ฉบับที่ ๒ (มกราคม ๒๕๓๓): ๒๖-๒๙.  
Jayatileke, K.N. “The Buddhist Theory of Causality”. *The Maha Bodhi*. Vol.77 No.1:10-15.

**๓.๒) บทความในหนังสือพิมพ์****รูปแบบ**

ผู้เขียน. “ชื่อบทความ”. ชื่อหนังสือพิมพ์ (วัน เดือน ปี): เลขหน้า (ใส่เฉพาะเลขหน้า).

## ตัวอย่าง

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). “สงครามคูเวต”. สยามรัฐ (๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๓): ๒.  
Noimareng, Sommart. “Buddhist to Protest Changes in Curriculum”. *The Nation* (2 September 1990): A 2.

### ๓.๓) บทความในสารานุกรม

#### รูปแบบ

ผู้เขียน. “ชื่อบทความ”. ชื่อสารานุกรม. เล่มที่ (ปีที่พิมพ์): เลขหน้า (ใส่เฉพาะเลขหน้า).

## ตัวอย่าง

เกษม บุญศรี. “พุทธวงศ์”. สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน. เล่มที่ ๒๑ (๒๕๒๙-๓๐): ๑๓๓๙-๑๓๓๙๒๓.  
Landesman, Charles. “Consciousness”. *The Encyclopedia of Philosophy*. Vol.2 (1967): 191-195.

### ๓.๔) บทความจากหนังสือรวบรวมบทความ

#### รูปแบบ

ผู้เขียน. “ชื่อบทความ”. ใน ชื่อเรื่อง. หน้า. ชื่อบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์, ปีที่พิมพ์.

## ตัวอย่าง

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). “โรงเรียนวิถิพุทธเพื่อสังคมไทย”. ใน รวบรวมบทความทางวิชาการ พระพุทธศาสนา. หน้า ๑๐-๑๕. รวบรวมจัดพิมพ์โดย พระศรีธวัชเมธี (ขณะ ป.ธ.๙). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

### ๓.๕) บทวิจารณ์หนังสือ

#### รูปแบบ

ผู้เขียนบทวิจารณ์. “ชื่อเรื่องที่วิจารณ์”. ชื่อหนังสือที่วิจารณ์. โดยผู้แต่งหนังสือที่วิจารณ์. ใน ชื่อวารสาร. ปีที่หรือเล่มที่พิมพ์หรือฉบับที่ (เดือน ปี): เลขหน้า (ใส่เฉพาะเลขหน้า).

## ตัวอย่าง

พระมหาอินสร จินตปาณโย. “วิเคราะห์พระเทพเวที”, กรณีสันติอโศก. โดย ว. ชัยภัก. ใน พุทธจักร. ปีที่ ๔๔ เล่มที่ ๔ (เมษายน ๒๕๓๓): ๒๔-๒๖.  
Peter Harvey. “The Five Aggregates: Understanding Theravada Psychology and Soteriology”, by Mathieu Boisvert. *Journal of Buddhist Ethics*. Vol.3 (1996): 91-97.

#### ๔) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์

##### รูปแบบ

ผู้เขียนดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์. “ชื่อดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์”. ระดับของดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์. สาขาวิชาหรือคณะหรือ บัณฑิตวิทยาลัย: ชื่อมหาวิทยาลัย, ปีที่สำเร็จ.

##### ตัวอย่าง

พระครูประคุณสรกิจ (สุชาติ ชีโนรโส). “การศึกษาวิธีการสอนวิปัสสนากรรมฐาน ตามแนวทางของสำนักวิปัสสนาวิเวกาศรม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

#### ๕) เอกสารอื่น ๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ให้ใช้รูปแบบเดียวกันกับการลงเชิงอรรถ ยกเว้นชื่อเรื่องให้ใส่ไว้ในเครื่องหมายอัฒประกาศ และต้องระบุลักษณะของเอกสารนั้น เช่น อัดสำเนา หรือ Mimeographed พิมพ์ดีด หรือ Typewriter แล้วแต่กรณี ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บตอนสุดท้ายของรายการ

##### ตัวอย่าง

พระมหาสมชัย กุศลจิตโต. “ธรรมะเรื่องจิตในพุทธปรัชญา”. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒. (อัดสำเนา).  
Phramaha Prayoon Mererk. “Buddhism and World Peace”. Paper at the 16<sup>th</sup> General Conference of the World Fellowship of Buddhist, Los Angeles, November 19-26, 1988. (Mimeographed).

#### ๑๐) บทสัมภาษณ์

##### รูปแบบ

สัมภาษณ์ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วันที่ เดือน ปีที่สัมภาษณ์.

##### ตัวอย่าง

สัมภาษณ์ พระธรรมโกศาจารย์, ศ.ดร. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐.  
Prof. Dr. Phra Dharmakosajarn (Prayoon Dhammacitto Mererk), Rector Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 16 July 2007.



๑๑) จุลสาร เอกสารอัดสำเนา และเอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์อื่น ๆ

ให้ใช้รูปแบบเดียวกันกับหนังสือ ยกเว้นชื่อเรื่องให้ใส่ไว้ในเครื่องหมายอัฒประกาศ และต้องระบุลักษณะของเอกสารนั้น เช่น อัดสำเนา หรือ Mimeographed พิมพ์ดีด หรือ Typewriter แล้วแต่กรณี ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บตอนสุดท้ายของรายการ

ตัวอย่าง

พระมหาสมชัย กุศลจิตโต. “พรรณนะเรื่องจิตในพุทธปรัชญา”. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย  
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒. (อัดสำเนา).

๑๒) ตัวอย่างการพิมพ์บรรณานุกรม

บรรณานุกรม (๑๘ พ้อยท์)

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลีฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.  
\_\_\_\_\_. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.  
มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรณัฐเตปิฎก ๒๕๒๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.  
\_\_\_\_\_. พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) คัมภีร์:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๒.  
\_\_\_\_\_. ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาฎีกา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.  
\_\_\_\_\_. ปกรณวิเสสภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาปกรณวิเสส. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๙.

(๒) หนังสือ:

จำนงค์ ทองประเสริฐ. ประวัติพระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์. พระนคร: มูลนิธิอิทธิธรรมมหาธาตุวิทยาลัย, ๒๕๑๔.  
เสฐียร พันธรังษี. ศาสนาโบราณ. กรุงเทพมหานคร: แผนกวิชาการ คณะกรรมการบริหาร กรรมการนิสิต มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๑.  
เสฐียรพงษ์ วรรณปก. พุทธวจนะในธรรมบท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ซ่อมไฟ, ๒๕๓๑.  
แสง จันทร์งาม. พระพุทธศาสนาจากพระโอษฐ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๒๓.

(๓) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

นางสาวอุษา โลหะจรรณ. “การศึกษาชีวิตและผลงานด้านวรรณกรรมพระพุทธศาสนาของสมเด็จพระสังฆราช (พระถังซำจั๋ง)”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

(๔) รายงานวิจัย:

นายมนัส ภาควิชา. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน”. รายงานวิจัย. กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐.

(๕) บทความ:

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). “หลักพระพุทธศาสนา”. **สมาธิ**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๔๐ (ม.ป.ป.): ๔๖ - ๕๒.

ธีรวิทย์ ลักษณะกิจ. “ปรัชญาศาสนา”. **พุทธจักร**. ปีที่ ๔๓ ฉบับที่ ๒ (มกราคม ๒๕๓๓): ๒๖-๒๗.

(๖) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่น ๆ

พระมหาสมจินต์ วันจันทร์ แปลและเรียบเรียง. “พระพุทธศาสนามหายาน”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖. (ถ่ายเอกสารเย็บเล่ม).

พระมหาสมชัย กุศลจิตโต. “ทรรศนะเรื่องจิตในพุทธปรัชญา”. กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒. (อัดสำเนา).

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. พระบรมราโชวาทเนื่องในวาระขึ้นปีใหม่. ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐.

(๗) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

ลม เปลี่ยนทิศ (๑๙ ธ.ค. ๔๘). “หมายเหตุประเทศไทย: สังคมไทยกำลังป่วยหนัก”. **ไทยรัฐ** [ออนไลน์]. ๑๒ ย่อหน้า. แหล่งที่มา: [http://www.thairath.co.th/thairath1/2548/column/remark/dec/19\\_12\\_48.php](http://www.thairath.co.th/thairath1/2548/column/remark/dec/19_12_48.php) [๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๘].

วิทยากร เชียงกุล. **คิดถูกทำถูก: ปฏิรูปการสื่อสารและสื่อสารมวลชน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.rsu.ac.th/thai/Opinion-think-default.html> [๑ ก.ค. ๒๕๕๓].

(๘) สัมภาษณ์:

สัมภาษณ์ พระธรรมโกศาจารย์, ศ.ดร. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๐.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Primary Sources:

T.W. Rhys Davids. **Abhidhammatthasangaha**. tr.by S.Z. Aung and C.E.F. Rhys Davids. London: PTS., 1884.

C.E.F. Rhys Davids. **Compendium of Philosophy**. tr. by Narada Mahathera. London: PTS., 1910.

Narada Mahathera. **A Manual of Abhidhamma**. Kandy: BPS., 1975.

T.W. Rhys Davids, J.E. Carpenter and W. Stede. **Digha - Nikaya Atthakatha: Sumangalavilasini**. 3 Vols. London: PTS., 1886-1932.

E. Windisch. **Itivuttaka**. London: PTS., 1889.

## 2. Secondary Sources:

### (I) Books:

Bapat, P.V. **2500 Years of Buddhism**. New Delhi: Govt. of India, 1956.

Collins, S. **Selfless Persons: Imagery and Thought in Theravada Buddhism**. London : Cambridge University Press, 1981.

Hiriyanna, M. **Outlines of Indian Philosophy**. London: George Allen and Unwin, 1967.

Stcherbatsky, Th. **The Soul Theory of The Buddhists**. Delhi: Bharatiya Vidya Prakashan, 1976.

### (II) Articles:

Bhattacharya, Kalidas. "The Concept of Self in Buddhism". **The Philosophical Quarterly** (India). Vol.34No.2 (1961): 18-29.

Jayatilleke, K.N. "The Buddhist Theory of Causality". **The Maha Bodhi**. Vol.77 No.1 (2969): 20-25.

Tulkun, L.T.D. "Atman: The Basis of Debate between the Buddhists and the Hindus". **Bodhi-Rashmi**.(n.d.): 65-69.

### (III) Report of the Research:

Peter Masefield. **A critical edition, and translation, of the Pali text known as the Sotabbam\_lin\_**. Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2008.

Veerachart Nimanong. **The Educational Inequality of Buddhist Monks and Novices in Thailand**. Graduate School of Philosophy and Religious Studies, Assumption University, 2003.

### (IV) Electronics:

Gretchen, Walsh. "REPLY: Using African newspapers in teaching" in H-AFRICA.<h-afreca@msu.edu> (18 October 2006).

Miller, M.E. **The Interactive Tester (version 4.0) [Computer Software]**. Westminster, CA: Psytek Services, 2005.

### ๔.๓ การทำภาคผนวก

ภาคผนวก คือ ข้อความที่ผู้เขียนดัชนีพนธ์ วิทยานิพนธ์กล่าวถึงในเนื้อหาโดยย่อ แต่ต้องการให้ผู้ศึกษาได้ทราบรายละเอียด จึงนำรายละเอียดมานำเสนอในภาคผนวก เช่น

#### เหตุที่ทำให้ตั้งครรรค์ ๗ ประการ

เหตุที่ทำให้ตั้งครรรค์ มีประการ ๑ คือ การใช้มือลูกที่อุทร กล่าวถึงในงานวิจัยนี้ หน้า ๑๑๔ ทั้งหมดมี ๗ ประการคือ

๑. ด้วยถูกต้องร่างกายกัน เช่น สตรีบางคน ช่วงที่พร้อมจะตั้งครรรค์ ถูกบุรุษจับมือหรือจับมวยผมแล้วตั้งครรรค์

๒. ด้วยการจับผ้า เช่น ภิกษุณีอดีตภรรยาของพระอุทายี จับผ้าสบงที่เปื้อนอสุจิของพระอุทายี สอดเข้าองค์กำเนิดของตนแล้วตั้งครรรค์

๓. ด้วยการตีม้น้ำอสุจิ เช่น แม่เนื้อมารดาของมิลลิ่งคดาบส ช่วงที่พร้อมจะตั้งครรรค์ ได้ตีม้น้ำปัสสาวะซึ่งมีน้ำอสุจิเจือปนของดาบสเข้าไปแล้วตั้งครรรค์

๔. ด้วยการลูบคลำที่สะดือ เช่น ที่ดาบสเป็นบิดาของสุวณณสามโพธิสัตว์ ใช้มือลูบสะดือของดาบสสินีมารดาของสุวณณสามโพธิสัตว์แล้วนางตั้งครรรค์

๕. ด้วยการดูรูป เช่น พวกนางสนมแอบมองบุรุษในช่วงที่พร้อมจะตั้งครรรค์ แล้วเกิดตั้งครรรค์โดยมิได้มีการถูกต้องกายบุรุษ

๖. ด้วยการฟังเสียง เช่น พวกนกยาง ไม่มีนกตัวผู้ มีแต่ตัวเมีย ได้ฟังเสียงฟ้าร้องแล้วตั้งครรรค์ หรือพวกแม่ไก่ได้ฟังเสียงพ่อไก่แล้วตั้งครรรค์

๗. ด้วยการดมกลิ่น เช่น พวกแม่โคได้กลิ่นพ่อโคแล้วตั้งครรรค์<sup>๑</sup>

<sup>๑</sup> วิมหา.อ. (บาลี) ๑/๓๖/๒๒๒-๒๒๓, อ้างใน นางไพลิน องค์สุวรรณ, “การศึกษาวิเคราะห์การสร้างบารมีของพระนางพิมพาที่ปรากฏในชาดก”, **ดัชนีพนธ์ วิทยานิพนธ์พุทธศาสนธรรมมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๒๐๐.